

1997 KAMU KESİMİ TOPLU İŞ SÖZLEŞMELERİ

Aydınlık Dergisi, 3 Kasım 1996

Yıldırım Koç

1995 yılında kamu kesiminde Türkiye tarihinin en büyük grevlerini yaşadık. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı verilerine göre, 1995 yılında kamu kesiminde tüm işkollarında 200 bin işçi greve çıktı ve grevde 4,8 milyon işgünü geçti. Sendikal mücadelede karşı karşıya bulunduğumuz yeni sorunlara ve bazı eksikliklerimize bağlı olarak, 1995 grevlerinde çok büyük bir mücadele verilmesine rağmen, istenilen sonuçlara ulaşamadık.

1997 yılı kamu kesimi toplu sözleşme görüşmeleri nasıl geçecek?

Çok daha zor.

TÜRK-İŞ'e bağlı sendikalar 1997 yılında, belediyeler dahil, 692 bin işçi adına toplu sözleşme görüşmeleri yapacak. Bu görüşmeler, 1995 yılına göre, oldukça daha zor koşullarda gelişecek.

Kamu kesimi işçilerinin büyük bir bölümü genel ve katma bütçeli kuruluşlara bağlıdır. KİT'lerde çalışanlar da kamuda uygulanan temel politikadan doğrudan etkilenirler.

1997 yılında kamu kesimi açıkları geçmiş yıllardan daha büyük olacaktır. Hükümet, zenginlerden vergi almak yerine borçlanmayı, para basmayı, zam yapmayı ve özelleştirmeyi tercih etmektedir.

Bu politika, bütçenin giderek daha büyük bir bölümünün sermayedar sınıfa faiz olarak ödenmesini getirecektir. Bütçe içinde faizin payı giderek ve hızla artmaktadır. 1992 yılında toplam giderler içinde faizin payı yalnızca yüzde 18,2 iken, 1996 yılının ilk 7 ayında yüzde 44 olmuştur. Bütçede faizin payı arttıkça, işçiye ve memura ayrılan pay düşmektedir. İşçilerin ve memurların bütçeden aldıkları pay 1992 yılında yüzde 42,4 iken, 1996 yılında yüzde 25,5'e düşmüştür.

Hükümetler uzun yıllar işçilerin ve memurların parasını çok düşük faizlerle borç almıştır. İşçilerin SSK'daki paraları ile işçilerin ve memurların zorunlu tasarruf fonundaki ve konut edindirme yardımı fonundaki paraları, hükümetler tarafından çok düşük faizlerle ödünç alınmıştır. SSK'dan bu yolla 1965-1993 döneminde el konulan paranın 20 milyar Dolar dolaylarında olduğu tahmin edilmektedir. Diğer bir deyişle, kurulduğu tarihten 1993 yılı sonuna kadar, SSK'dan hükümete sürekli bir kaynak akışı söz konusudur. 1994 yılından itibaren ise bu süreç tersine dönmüştür. Artık hükümetten SSK'ya giderek artan bir kaynak akışı vardır. Hükümet, 1997 yılında masaya oturduğunda, elindeki kaynakların önemli bir bölümünün sosyal güvenlik kuruluşlarına gittiğini hesaba katacaktır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, demokratik ve laik sosyal hukuk devletini hedef alan terör örgütlerinin faaliyetleri artmaktadır. Bu hareketler işçi sınıfının ve demokrasinin de düşmanıdır. İran, Suriye, Ermenistan ve bazı Batı ülkelerinin desteğindeki bu saldırılara karşı yapılan savunma harcamaları da bütçenin önemli bir bölümünü götürmektedir.

Hükümet'in açıkladığı iki kaynak paketinin devlet gelirlerinin artırılması açısından ciddiye alınması mümkün değildir. Giderler hızla artarken, gelirlere önemli bir artış olmayacaktır. 1997 yılı bütçe tasarısının gerçekdışı rakamlarla "denkleştirilmesi" ise kimseyi inandırmamıştır. Hükümet, 1997 yılı toplu iş sözleşmeleri için masaya oturduğunda büyük bir kamu açığı tehdidiyle karşı karşıya olacaktır.

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, 15 Ağustos 1996 ve 31 Ağustos 1996 tarihli toplantılarında, toplu sözleşmelerin görüşmesini erkene alma ve toplu sözleşmeleri TÜRK-İŞ'in koordinasyonu altında sürdürme kararı almıştır. Bu kararlar doğrultusunda gerekli adımlar atılmaktadır.

Toplu sözleşmelerin erkene alınması çeşitli açılardan önemlidir. Toplu sözleşmelerin imzalanması geciktiğinde, toplu sözleşme zamları enflasyon karşısında erimektedir. Ayrıca, 8 - 9 aylık birikmiş zam farklarının alınmasında da önemli sorunlar yaşanmaktadır. Diğer taraftan, 1995 ve 1996 yıllarında gerileyen gerçek ücretler nedeniyle, ücret zamlarının bir an önce yapılmasında büyük yarar vardır.

Toplu sözleşmelerin birlikte sürdürülmesinde bazı sendikalar açısından bazı sorunlar çıkmıştır ve çıkacaktır. Ancak, toplu sözleşmelerin ayrı ayrı sürdürülmesinde tüm sendikalar için çıkacak sorunlar çok daha büyüktür. TÜRK-İŞ bütünlüğü içinde hareket edildiğinde ulaşılabilecek düzey, tek tek sendikaların yapabileceklerinin çok ötesinde olacaktır. 1984-1988 döneminde her sendika toplu sözleşme görüşmelerini ayrı ayrı sürdürmüş, sürekli kayıpları bir türlü önleyememiştir. Sendikaların 1989 yılından itibaren topluca tavır almaları ve 1989 eylemleri dalgası, bu geriye gidişi tersine çevirmiştir.

Ayrıca, TÜRK-İŞ'in hükümetle imzaladığı protokolün tek tek sendikalar açısından bağlayıcılığı da yoktur. İsteyen sendika, üzerinde anlaşma sağlanan bu taban koşulların üstüne çıkmak için gerekli mücadeleyi vermeyi kabullenirse, yeni taleplerle mücadelesini yalnız başına veya aynı anlayıştaki diğer sendikalarla birlikte sürdürebilir.

Bugün karşı karşıya bulunduğumuz daha da zor koşullarda, TÜRK-İŞ'in birlik ve bütünlüğünün, toplumun diğer kesimleriyle işbirliğinin, meşru ve demokratik kitle eylemlerinin önemi daha da artmaktadır.

TÜRK-İŞ'in birlik ve bütünlüğü özenle korunmalı, daha da geliştirilmelidir. Sermayenin denetimindeki kitle iletişim araçlarının (medyanın) sendikalı işçi karşıtı tavrını etkisiz kılacak çalışmalar yapılmalı, kamuoyu çeşitli kanallardan doğru olarak bilgilendirilmelidir.

Önümüzdeki dönemde meşru ve demokratik kitle eylemlerinin önemi de giderek artacaktır. Bu eylemlere katılan sendika üyelerinin güvenliğinin sağlanması son derece önemlidir. Sendika üyelerinin bu eylemlerden zarar görmesini önleyecek iki araç vardır: Kamuoyu desteği ve kitleselleşme. Hükümet, kamuoyunun desteğine sahip eylemlerin üzerine kolayca gidemez. Geniş kitlelerle birlikte yapılan eylemlerde ise ceza alma olasılığı düşer.

Meşru ve demokratik eylemlerin etkisi de önemlidir. Enerji, haberleşme ve bankacılık işkollarında yapılan eylemler hükümeti anında etkiler. TCDD, uçaklar, vapurlar, belediye otobüsleri, limanlar, sağlık ve eğitim alanlarındaki eylemler de, hükümeti etkileme açısından ikinci derecede önemlidir. Meşru ve demokratik eylemlerin etkisi değerlendirildiğinde, işkollarının bu durumu göz önünde bulundurulmalıdır.

1997 kamu kesimi toplu sözleşmeleri oldukça zor geçecektir. Ancak Türkiye işçi sınıfı ve sendikacılık hareketi, bu zorluğu da aşacak güce ve kararlılığa sahiptir. 1997 yılı, mücadelemizi yeni bir düzeye sıçratacaktır.